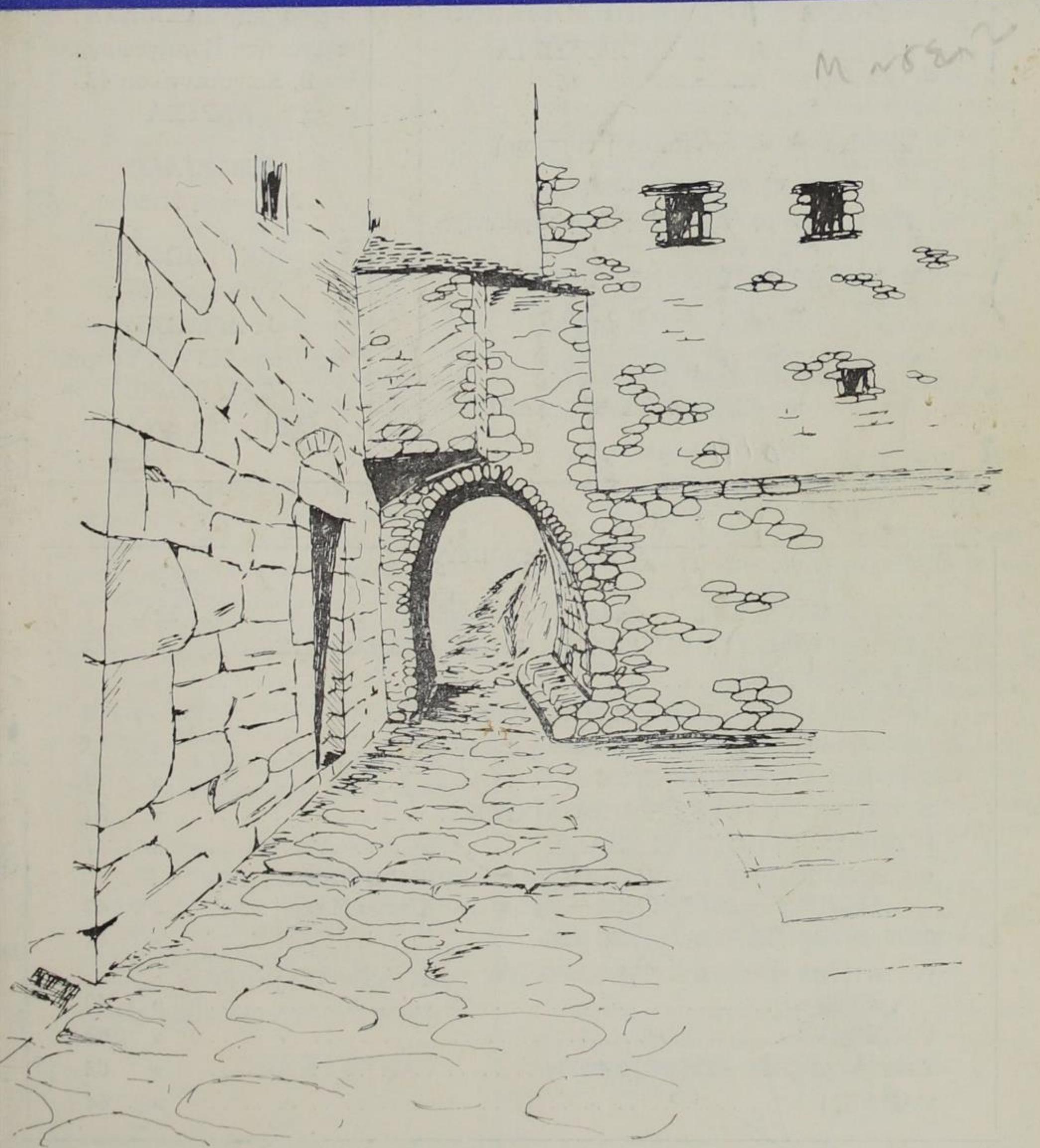

ΑΡΜΟΛΟΪ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΥΡΟ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ

ΆΡΜΟΔΛΟΙ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ
ΚΑΙ ΤΑ ΓΥΡΩ ΜΑΣΤΟΡΟΧΩΡΙΑ

Έκδιδεται ἀπὸ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ
μὲ τὴ συμπαράσταση
τῆς Προοδευτικῆς Ἐνώσεως Πυρσόγιαννης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:
Γιώργος Κουρλός

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Β. Κωνσταντίνου 42, Τηλ. 229.321, ΛΑΡΙΣΑ

041

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Ἐσωτερικοῦ Δρχ. 140
Ἐξωτερικοῦ Δολ. 12

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ —
ΕΓΓΡΑΦΕΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:
Θανάσης Παπαγεωργίου
Β. Κωνσταντίνου 42
ΛΑΡΙΣΑ

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Λεωνίδας Ντόβας

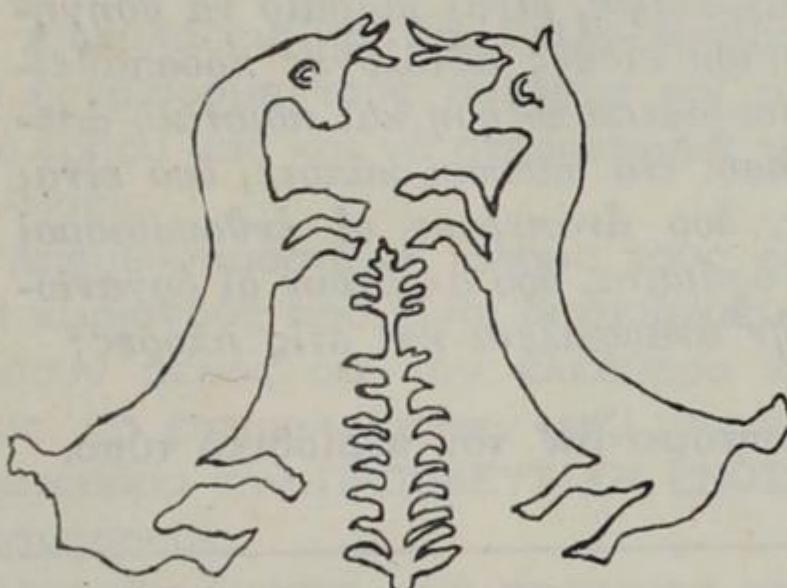
ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Τυπογραφεῖο
«Η ΔΩΔΩΝΗ»
Κονίτοης 195 - Α. Τούμπα
Τηλ. 920.610
Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΖΩΗΣ — ἄρθρο τῆς Σύνταξης	Σελ.	1
ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	»	2
Η ΑΡΧΗ ΕΓΙΝΕ...	»	3
ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ — ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ	»	4
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ — εἶμαι καλὰ καλὴ ἀντάμωση	»	7
ΛΔΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΟΠΑΙΧΤΕΣ	»	10
ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΟΠΑΙΧΤΕΣ	»	27
Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΗΜΕΡΑ	»	37
ΟΙ «ΦΥΛΕΣ» ΤΩΝ ΧΙΟΝΙΔΩΝ ΚΑΙ Η ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΚΗ — ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ — ἄρθρο τοῦ Κίτσου Μακρῆ	»	40
1978: Η ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ	»	46
Ο ΓΛΥΠΤΗΣ ΜΙΛΙΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΤΟΥ — τῆς Β. Νικήτα - Σκαρτάδου	»	49
ΓΡΑΜΜΑΤΑ	»	59
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ — ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΝ	»	62
ΘΑΝΑΤΟΙ	»	64

031/520570
n. Βασιλη Παπαγεωργίου

ΕΝΑΣ
ΧΡΟΝΟΣ
ΖΩΗΣ

Αγαπητοί μας φίλοι,
Μαζί μὲ τὶς εὐχές μας γιὰ τὴν
καινούργια χρονιὰ σᾶς στέλνουμε
καὶ τὸ διπλὸ τεῦχος τοῦ «Αρμολο-
γιοῦ», ποὺ συμπλήρωσε ἔνα χρόνο
ζωῆς.

Ἐνας χρόνος γεμάτος ἀγώνα
καὶ ἀγωνία νὰ γίνει τὸ περιοδικὸ
καλύτερο, νὰ φτάνει στὰ χέρια σας
συντομότερα, παρὰ τὶς μεγάλες δυ-
σκολίες, οἰκονομικὲς καὶ τεχνικές.
Λειτουργήσαμε συλλογικὰ καὶ ἀ-
νοιχτὰ πρὸς ὅλες τὶς πνευματικὲς
δυνάμεις τοῦ τόπου μας. Οἱ μέχρι
σήμερα δραστηριότητες δὲν μᾶς κα-
θόρισαν τελεσίδικα. Εἶναι γνωστοὶ
οἱ οιόχοι καὶ οἱ ἐπιδυμίες μας. Καὶ
ἡ ἐλευθερία μας ἔχει γίνει ἀποδε-
κτή.

Σκοπεύουμε νὰ μείνουμε ἀνοι-
χτοὶ σὲ διτιδήποτε ἀξιοποιεῖ δημι-
ουργικὰ τὴν πολιτιστική μας φυσι-
ογνωμία καὶ ἀνακονφίζει τὴν ἀγω-
νιώδη ἐπιβίωση τοῦ τόπου μας. Ἔ-
τοι ἵσως μπορέσουμε νὰ δοῦμε ποιοί
ἀκριβῶς εἴμαστε καὶ ποῦ ἀκριβῶς
πάμε.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

Μαστοροχώρια τοῦ Γράμμου

Τὰ Μαστοροχώρια τοῦ Γράμμου ἦ ἄλλιως
ἀκριτικὴ Ἑλλάδα ύπαρχουν μονάχα στὸ
χάρτη. «Νεκρά», «ἀσήμαντα», «ἀκίνητα» μέ-
σα στὴν πλήρη «καλῶν προθέσεων» συνεί-
δηση τῶν ἔκάστοτε ἀρμοδίων.

Ο ἡμερήσιος καὶ περιοδικὸς τύπος κα-
τακλύζεται ἀπὸ γραφικὰ καὶ ἀνώδυνα «ό-
δοιπορικὰ τῆς ἀγωνίας». Ξεμοναχιάζουν
στὰ καφενεῖα 4 - 5 συνταξιούχους, φωτο-
γραφίζουν καμιὰ γερόντισα — συνήθως
μὲ ζαρωμένο πρόσωπο — δίπλα σὲ πρόσθατα
ἢ φορτωμένη ξύλα, ψάχνουν γιὰ θέματα μὲ
λύκους κι ἀρκοῦντες, κρατοῦν σημειώσεις
γιὰ «αίτηματα», φιλοξενοῦνται ἀπὸ λαχτα-
ρισμένους γιὰ ἀνταπόκριση προέδρους κι
ἐπιστρέφουν στὴν Ἀθήνα. Λίγο πολὺ πιστεύ-
ουν ὅτι ἔκμαιεύουν τὸ διάλογο ἢ ἀκόμα καὶ
τὸ βίαιο ἀντίλογο.

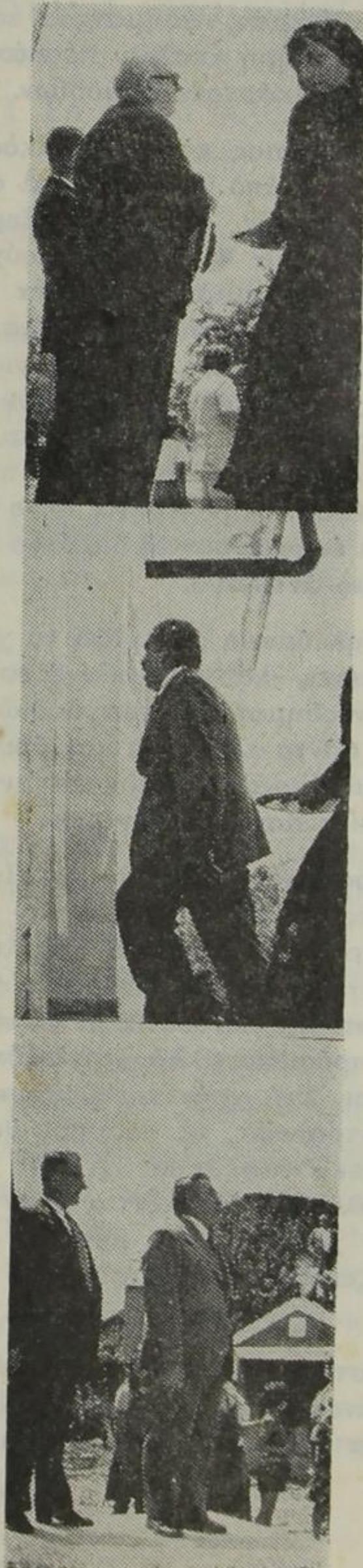
Ἡ τηλεόραση συνεχίζει τὸ χορὸ μὲ ἀφυ-
δατωμένες «λαογραφικὲς ἔρευνες», μὲ ἡμί-
ωρα «νεοδημοτικῶν τραγουδιῶν». Ὁλα αὐ-
τὰ μὲ φόντο πλατάνια καὶ βρυσοῦλες, καϋ-
μὸς καὶ μαράζι γιὰ τὸν τσιμεντόπληκτο πο-
λίτη τῶν ἀστικῶν κέντρων.

Παραμονὲς ἔκλογῶν — εἶναι συνήθεια
φαίνεται — ἀνεβοκατέβαιναν οἱ ύποψήφιοι
τὰ χωριὰ καὶ μιλοῦσαν στὰ λιγοστὰ καφε-
νεῖα, σὲ λιγοστοὺς ἀνθρώπους. Λιγοστοὶ ὅ-
χι γιατὶ διαφωνοῦσαν μὲ τὰ προγράμματα
ἢ τὰ πρόσωπα ἀλλὰ γιατὶ αὐτοὶ ἥταν ὅλοι
κι ὅλοι. Στὰ χρόνια πούρχονται ἢ καλύτε-
ρα τετραετίες, οἱ σταυροὶ θὰ μετροῦνται
στὰ νεκροταφεῖα κι ὅχι στὶς κάλπες. Σκέ-
ψη πολὺ δὲν χρειάζεται ὅταν ύπαρχει χω-
ριὸ — χωριὰ — ποὺ μετράει σὲ μιὰ δεκα-
ετία ζωῆς 6 γεννήσεις καὶ 48 θανάτους.

Μαστοροχώρια τοῦ Γράμμου, χωριὰ ποὺ
αἰσθάνονται τὴν ἀγωνία τῆς ἐρήμωσης κι ἡ
ἀνάσα τους ὅσο πάει καὶ λιγοστεύει.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

ύστερόγραφο γιά τίς καλοκαιρινές έκδηλώσεις

Από τὰ ἐγκαίνια τῆς
"Εκδήσης
Φωτογραφίας"

Αὐξάνονται καὶ πληθύνονται οἱ φεστιβαλικὲς καὶ παραφεστιβαλικὲς ἐκδηλώσεις στὴν ἐπαρχία. Περισσεύουν τὰ μπράβο στὶς τοπικὲς αὐτοδιοικήσεις καὶ στοὺς περιφερειακοὺς ἐκπολιτιστικοὺς συλλόγους. Περισσεύουν καὶ οἱ «ύπενθυμίσεις» στὴν πολιτεία, πὼς ἡ δική της ἀδιαφορία κι ἐγκατάλειψη, εἶναι μοιραῖο νὰ ὅδηγήσει τέτοιου εἴδους ἀξιόλογες προσπάθειες σὲ τουριστικοίηση καὶ ποιοτικὴ ἀποδυνάμωση. Θὰ σπεύσει κάποτε, δο οὐρανός, δο ἀναπνέουν οἱ ἐνθουσιασμοὶ καὶ τὰ ὁράματα, δο ἀντέχουν οἱ δραγανωτὲς στὴν ἀνασφάλεια καὶ στὶς μπόρες;

ἀπόσπασμα ἀπ' τὸν περιοδικὸ τύπο.

Καιρὸς εἶναι νὰ ξεκινήσουμε. Ἐσεῖς, ἐμεῖς, ὅλοι μαζί, ἀφοῦ κοινὸς εἶναι ὁ στόχος.

Νὰ σταματήσουμε τὰ εὔχολδγια, τὴν κλάψα, νὰ βγοῦμε ἀπ' τὴν ἀδράνεια, νὰ σταματήσει ἡ γκρίνια μ' αὐτὰ τὰ «μᾶς ἀδικεῖ τὸ κέντρο».

«Ἄς ἔχουμε κατὰ νοῦ τὸ γράμμα πούστειλε στὸ ΑΡΜΟΛΟ·Ι· ὁ καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς στὸ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Φάνης Κακριδῆς:

«Οσο δικαιολογημένη καὶ ἀν εἶναι ἡ δυσφορία γιὰ τὴν κρατικὴν κ.τ.λ. ἐγκατάλειψη καὶ στὸ δικό σας θέμα ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα, πρέπει νομίζω νὰ θυμόσαστε: (α) πὼς τὸ κράτος εἴμαστε ἐμεῖς, καὶ πὼς συχνά, πρὶν μᾶς ἐγκαταλείψουν οἱ ἄλλοι, ἐγκαταλείψαμε οἱ ἴδιοι ἐμεῖς τὴν προκοπή μας· καὶ (β) πὼς ἡ ὅποια πικρία εἶναι κακὸς ὁδηγὸς στὴν προσπάθεια γιὰ ἀναγέννησην. Τὸ γράφω, γιατὶ μπορῶ ἀμέσως τὴν ἐκδοτικὴν σας προσπάθεια νὰ τὴν προβάλω παράδειγμα γιὰ τὸ πὼς πραγματικὰ ἡ ἀγάπη γιὰ ἔναν τόπο μετουσιώνεται σὲ θετικὸ ἔργο, ποὺ αὐτὸ δίνει τὸ δικαίωμα μετὰ νὰ ἔχει κανεὶς καὶ ἀπαιτήσεις ἀπὸ τοὺς ἄλλους...».

Καιρὸς λοιπὸν νὰ πάφουμε νὰ ζητᾶμε, ἀλλὰ νὰ φτιάξουμε. Νὰ βροῦμε ἔνα τρόπο καὶ νὰ παρακάμψουμε τὶς δυσκολίες τῆς ἀπόστασης, νὰ ἔρθουμε σ' ἐπικοινω-

νία μὲ τὸ σύλλογο τῆς ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, τὴν κοινότητα, τὸ Σύνδεσμο Ἀθηνῶν, τὶς γειτονικὲς κοινότητες, τὶς παροικίες, νὰ ἐνεργοποιηθοῦμε καὶ νὰ συντονίσουμε τὶς πρωτοβουλίες μας.

Μόνο ὅλοι μαζὶ θὰ μπορέσουμε νὰ ἀγνοήσουμε ἀντιδράσεις, νὰ ἀντιπαρέλθουμε ἐπιφυλάξεις καὶ χαμόγελα δυσπιστίας, νὰ ἐρεθίσουμε τοὺς πολλοὺς καὶ ἄξιους τοῦ τόπου μας καὶ νὰ στεριώσουμε τὶς ἐκδηλώσεις.

Ἄπευθυνόμαστε σ' ὅλους τοὺς φίλους καὶ χωριανοὺς ποὺ εἶναι διατεθειμένοι νὰ δῶσουν μέρος ἀπ' τὸν ἐλεύθερο χρόνο τους, νὰ ἐπικοινωνήσουν μαζί μας καὶ μὲ πρωτοπόρα τὴν ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ νὰ ξεκινήσουμε.

Ἄπευθυνόμαστε στὶς παροικίες καὶ ίδιαίτερα στὸ Σύνδεσμο Ἀθηνῶν, νὰ βγάλουν τοὺς «ἄγνωστους» μεταξύ τους πατριῶτες ἀπὸ τὴν στενή τους ἀτομικότητα καὶ ἀπὸ τὸ γκέτο τῆς ἀπομόνωσης καὶ νὰ τοὺς φέρουν σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐπικοινωνία.

Ἐλπίζουμε ἡ διακήρυξη αὐτὴ τῶν «ἀνοιχτῶν πυλῶν» νὰ βρεῖ ἀξιόλογη ἀνταπό-

‘Ο κ. Κ. Φρόντζος, πρόεδρος τῆς Ε.Η.Μ. στὰ ἐγκαίνια τῆς “Εκθεσῆς Φωτογραφίας”

κριση, γιὰ οὐσιαστικὴ προσφορὰ καὶ συμμετοχὴ στὶς ἀνάγκες τοῦ τόπου μας.

“Ἄν σκεφτοῦμε ἀπὸ κοινοῦ, σίγουρα θὰ συμφωνήσουμε σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ προτάσεις, ἔτσι ποὺ νὰ μονιμοποιηθοῦν καὶ νὰ πολλαπλασιαστοῦν οἱ πολιτιστικὲς ἐκδηλώσεις στὰ χωριά μας.

‘Η ἀρχή ἔγινε . . .

Πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῶν καλοκαρινῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων καθιερώνει καὶ μονιμοποιεῖ τὸ θεσμό, ὅχι μόνο στὴν ἐπαρχία μας, ἀλλὰ καὶ στὸν εὐρύτερο Ἡπειρωτικὸ χῶρο.

Παράλληλα ὅμως, ἐπωμίζει σ' ὅλους μας μεγάλες εὔθυνες γιὰ τὸ μέλλον καὶ μᾶς ὑποχρεώνει σὲ συνεχῆ προσπάθεια γιὰ τὴν θελτίωση καὶ τὸ ποιοτικὸ ἀνέβασμά τους.

Πρέπει νὰ τονίσουμε γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, ὅτι κύριος συντελεστὴς τῆς ἐπιτυχίας ἥταν ἡ ἀγάπη μὲ τὴν δποία τὶς ἀγκάλιασε ὁ κόσμος τῆς ἐπαρχίας μας.

‘Η πρόθυμη συμπαράσταση τῆς ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ καὶ τῆς κοινότητας ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗΣ, καὶ ίδιαίτερα τῶν νέων ποὺ αὐθόρμητα βοήθησαν στὴν δργάνωση

τῶν ἐκδηλώσεων, εἶναι ἵσως τὸ σημαντικότερο ἐπίτευγμα.

‘Ο χαρακτηρισμὸς «ἄθλος» γιὰ τὴ διοργάνωση, ἀποτελεῖ κυριολεξία. Κι αὐτὸ γιατὶ ὁ ἀνθρώπινος παράγοντας ἔπρεπε νὰ ξεπεράσει τὶς ἀντικειμενικὲς ἀδυναμίες.

‘Ηρθαν στιγμὲς ποὺ γονατίσαμε ἀπὸ τὴν εύθυνη, τὴν κούραση καὶ τὸ παράτολμο οἰκονομικὸ ἄνοιγμα. Δὲν κάναμε πίσω. Βάλαμε τὸ χέρι στὴν καρδιὰ καὶ πήραμε πάνω μας ὅλο τὸ βάρος τῶν ἐκδηλώσεων.

Σήμερα τολμοῦμε νὰ ύποθέσουμε ὅτι θεμελιώνεται, γιὰ πρώτη φορὰ στὸν τόπο μας, ἔνα αὐτόνομο καὶ δυναμικὸ πολιτιστικὸ κίνημα.

‘Αν δὲν τὰ καταφέρουμε τὸ κακὸ θάναι μικρό. ‘Η φτώχεια ὅμως τῶν πραγματικῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων — κι ὅχι τουρι-

στικῶν—θὰ ἔχει δεχτεῖ ἔνα καίριο πλῆγμα.
Τὸ ΑΡΜΟΛΟ·Ι· θεωρεῖ ύποχρέωσή του νὰ
εύχαριστήσει δημόσια ὅλους, ὅσοι συνέ-
βαλαν στὴν ἐπιτυχία τῶν ἐκδηλώσεων· ί-
διαίτερα τὴν Νομαρχία Ἰωαννίνων, τὸν
πρόεδρο τῆς Ἐταιρείας Ἡπειρωτικῶν Με-
λετῶν κ. Κ. Φρόντζο, τὸν Ὀργανισμὸν Ἡ-
πειρωτικοῦ Θεάτρου καὶ τοὺς προέδρους
τῶν γειτονικῶν κοινοτήτων.

Εύχαριστοῦμε ἀκόμα τὸν ἀθηναϊκὸν ἡ-

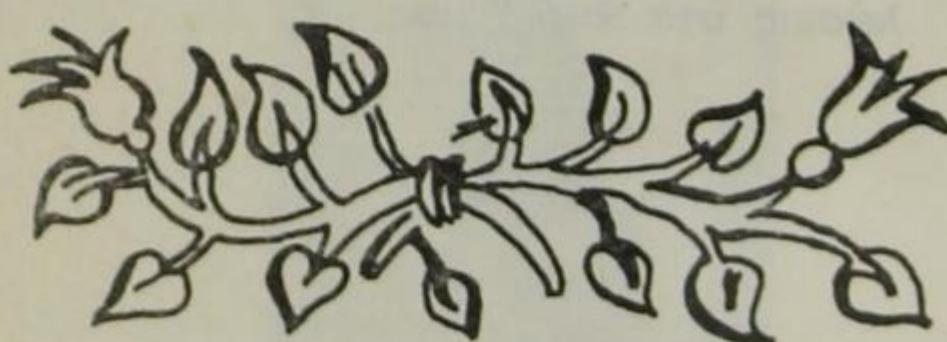
μερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο καὶ τὸν ἡπει-
ρωτικὸ ποὺ συμπαραστάθηκε στὴν προσ-
πάθειά μας καὶ διόθησε στὴν προθολὴ καὶ
τὴν ἐπιτυχία τῶν ἐκδηλώσεων. Τελειώνον-
τας, θέλουμε νὰ χειροκροτήσουμε ὅλους
τοὺς χωριανοὺς ποὺ αύθόρμητα ἐσπευσαν
νὰ καλύψουν μὲ προσφορὲς τὰ ἔξοδα τῶν
καλοκαιρινῶν ἐκδηλώσεων.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

ΠΑΡΑΟΠΑΝΗ

ΕΚΘΕΣΗ φωΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

14 ΔΣ 17 ΑΥΓΟΎΣΤΟΥ' 77

Θὰ φύγω μάνα οὐ καὶ θὰ κλαῖς
θὰ χύνεις μαῦρο δάκρυ
θὰ κάνω χρόνους δώδεκα
καὶ μῆνες δεκαπέντε
ἄν θὰ γυρίσω τί θὰ βρῶ
μνῆμα χορταριασμένο.

Ταξίδι στὴ γενέθλια γῆ

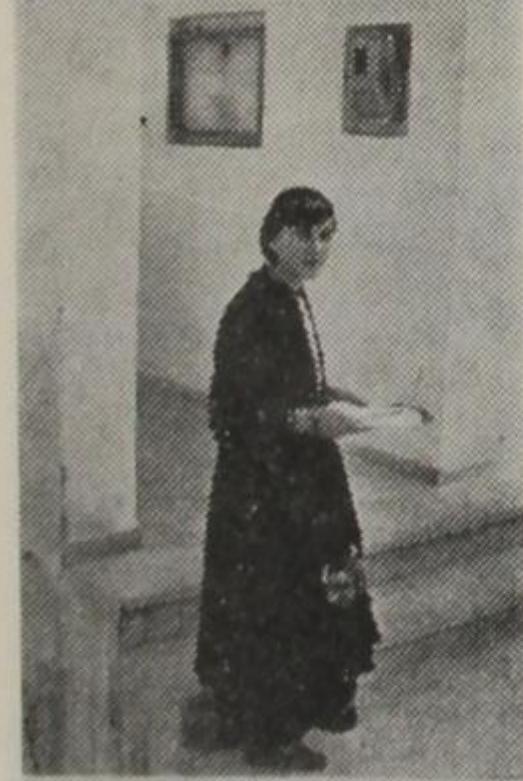
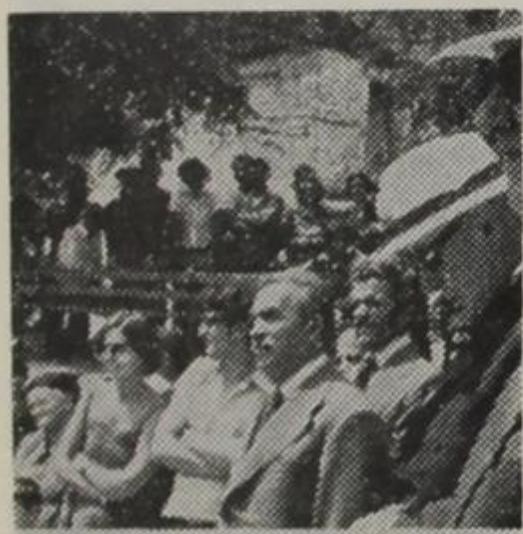
Ταξίδι κατακαλόκαιρο, τετραήμερο τῆς Παναγιᾶς μὲ τὴν
καρδιὰ γειμάτη ἀπὸ τοὺς πόγους τοῦ τόπου μας, μὲ ἐπίγνωση πώς
πολλὰ ἄγια καὶ Ἱερὰ χάγονται, μὲ ἐλπίδα πώς θὰ συγκρατήσου-
με τὴν ἐρήμωση, τὸν ἐπελαύνοντα θάγατο.

Μαστοροχώρια τοῦ Γράμμου, τόπος γενέθλιος, αἴμια ποὺ
κυκλοφορεῖ στὶς φλένες μας, μᾶς συντηρεῖ καὶ μᾶς συγκλογίζει.

Μιὰ βιολογικὴ δριμὴ δένει τὴν νοσταλγία μὲ τὴν προσμονὴ
μας νὰ περπατήσουμε τὸ λιθανάγλυφο κόσμο του, νὰ κεντή-
σουμε μὲ μοιριολόι καὶ γκάιτες τὴν ψυχή μας. Λέμε πώς θὰ
κοπιάσουμε πολὺ γιὰ τὰ μικρά του σχέδια, τὰ μεράκια του, πώς
θὰ συντηρήσουμε τὸ λόγο καὶ θὰ διασώσουμε τὴν ιστορία του.

Προσπάθεια αὐτογνωσίας, καύμιδες καὶ ὁδοιπορικὸ τῆς μνή-
μης ποὺ δυναμιώνει τὴν ἐλπίδα πώς δὲ χάθηκαν δλα.

γιὰ τὴν ἔκθεσην

Κεῖνο ποὺ μπορεῖ καὶ ξεγλυστράει ἀπὸ τοῦτες ἐδῶ τὶς φωτογραφίες εἶναι ἡ ἀπλότητα, ἡ ὄμορφιά, ἡ χρησιμότητα, ἡ ζωτικότητα τῶν σπιτιῶν τοῦ τόπου μας. Κι αὐτή τους ἡ δύναμη νὰ σὲ θέλγουν ὁφείλεται σὲ κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴ γοητεία τῆς γραφικότητας. Ὁφείλεται στὴν ἀρμονικὴ σχέση τους μὲ τὸ τοπίο, μὲ τὴ φύση, μὲ τὸ δημιουργό, μὲ τὸ σκοπό τους. Τὸ δεσμιό τους μὲ τὴν κοινωνία ποὺ τὰ φτιαξε εἶναι πολὺ ἔντονο καὶ ἐκφράζει τὴν ὅμαδικὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων ποὺ συμβιοῦν.

Κοινὸ γνώρισμα ὅλων τῶν ἔργων τῶν παλιῶν μαστόρων εἶναι ὁ σεβασμὸς γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τὰ δικά τους σπίτια, γιὰ τὴ φύση, ὁ σεβασμὸς γιὰ ὀλόκληρο τὸ περιβάλλον καὶ τὸ δομημένο καὶ τὸ φυσικό. Ἡ τέχνη τους εἶναι ἀπλὴ χωρὶς σχέδια, χωρὶς καμιὰ θεωρητικὴ ἢ αἰσθητικὴ προσποίηση, στὰ πλαίσια τῆς μεγάλης ἀνώνυμης μήτρας τῆς παράδοσης. Τὸ ἀναγκαῖο καὶ τὸ ἀπαραίτητο φτιαγμένο μὲ μαστοριὰ καὶ μεράκι τὸ νοιώθεις σὲ κάθε πέτρα.

Ἡ διαμόρφωση τοῦ σπιτιοῦ, ἡ διαρρύθμιση τῶν χώρων του κι ἡ διακόσμηση ἀπὸ τὴ στέγη καὶ τὰ ἀγκωνάρια μὲ τὰ λιθανάγλυφα μέχρι τὰ ξυλόγλυπτα παράθυρα καὶ τὰ πελεκητὰ τζάκια καθρεφτίζουν πιστὰ μὲ τὸ χέρι τοῦ μάστορα, τοῦ πελεκάνου, τοῦ ταγιαδόρου τὶς ἀξίες καὶ τὴν κοσμοθεωρία τῆς κοινωνίας ποὺ τὰ δημιούργησε. Μὲ τὴν τρανή τους μαστοριὰ σημάδεψαν καὶ καθιέρωσαν τὸν τόπο μας. Ἀνάμεσα στὸν κούδαρη καὶ στὴν πέτρα ποὺ ἀρμολογάει ὑπάρχει ἔνας διάλογος ἐπίμονος ποὺ τὸν ἀναγκάζει νὰ ἀποκαλύπτει τὸ φορτίο τῶν ἐμπειριῶν του καὶ νὰ τὸ καταθέτει στὴ συζήτηση μὲ τὸ νοικοκύρη ποὺ τὸ ζεῖ, μὲ τὸν περαστικὸ ποὺ τὸ βλέπει, μὲ τὸ σημερινὸ ἀνθρωπο.

Τὰ ἔργα τοῦ ἀνώνυμου τεχνίτη δὲν προέρχονται ἀπὸ κανένα σχεδιαστήριο ἀλλὰ χαράζονται ἐπὶ τόπου μὲ μόνο μέτρο τὸν ἀνθρωπὸ καὶ τὶς ἀνάγκες του. Οἱ κατασκευαστικὲς τεχνικὲς κι ἡ τεχνολογία φαίνεται πώς ἀπὸ μόνες τους δὲν ἔξηγοῦν τὴ φύση καὶ τὴν ποικιλία τῶν μιορφῶν ποὺ συγκαταλείπει.

Δὲν καθορίζουν οὔτε τί θὰ χτιστεῖ οὔτε ποιὰ θᾶναι ἡ μορφὴ του, πῶς θὰ εἶναι οἱ χῶροι του, πῶς θὰ συνεργάζονται μὲ τὸ νοικοκύρη. Ἀκόμα οὔτε ἡ τοποθεσία, τὸ κλίμα, ἡ ἀμυνα κι οἱ οἰκονομικοὶ παράγοντες εἶναι αὐτὸι ποὺ ἀποκλειστικὰ τὴν ἐπηρεάζουν. Ἀπλῶς μὲ δεδομένα ἔνα δρισμένο κλίμα, τὴ διαθεσιμότητα δρισμένων ὑλικῶν, τοὺς περιορισμοὺς καὶ τὶς δυνατότητες ἐνὸς δρισμένου ἐπίπεδου τεχνολογίας αὐτὸι ποὺ τελικὰ καθορίζει τὴ μιορφὴ τοῦ σπιτιοῦ, τοῦ χωριοῦ ὀλόκληρου εἶναι τὸ δραμα τῆς ιδαικῆς ζωῆς ποὺ ἔχουν οἱ ἀνθρωποι καὶ ποὺ ἀπλὰ τὸ μεταφράζουν στὴν τέχνη τους. Αὐτὸι διμως ποὺ διενερεύονται ἐκφράζει τὶς θρησκευτικὲς πεποιθήσεις, τὴ δομὴ τῆς οἰκογένειας, τὶς ἀξίες τῆς κοινωνίας τους. Δένεται μὲ τὴν τέχνη, μὲ τὰ γλέντια, μὲ τὰ δινειρά τους ποὺ τοὺς παίρνουν μακριὰ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ ξενιτειοῦ, τῆς φτώχειας, τοῦ ἀγώνα γιὰ τὴν ἐπιβίωση. Ὁνειρος :::: καὶ πραγματικότητα θὰ σφραγίσουν τὴν ἀνώνυμη ἀρχιτεκτονικὴ τῶν κουδαραίων.